

ПІДПРИЄМНИЦЬКА ОСВІТА: АКТУАЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО СТАНУ

Повномасштабна військова агресія російської федерації проти України 24 лютого 2022 р. кинула виклик самому існуванню нашої держави, її суверенітету та соборності. Рятуючись від війни, українські учні, студенти та їхні батьки, вчителі, викладачі вимушені були переміщатися до безпечніших регіонів країни, а також за кордон задля збереження власного життя й здоров'я.

Попри надзвичайну ситуацію, МОН України швидко створило відповідне інституційно-правове підґрунтя для функціонування освіти в умовах війни, забезпечило організаційну трансформацію освітньої сфери в контексті доступності освіти, створення безпечних умов здобуття освіти, забезпечення її належної якості.

Хоча у зв'язку з уведенням воєнного стану освітні видатки істотно скорочено, фінансування найважливіших напрямів діяльності галузі освіти забезпечується. Паралельно триває пошук інших джерел фінансування, зокрема можливості додаткового фінансування від міжнародних фінансових організацій і закордонних партнерів.

За сучасних економічних умов, розвиток підприємницької освіти, особливо у контексті створення стартапів та основ започаткування власного бізнесу, розробки підприємницьких ідей та розвитку підприємництва має всі підстави стати основним напрямом політики розвитку та відбудови економіки України. Це буде сприяти вирішенню проблем як економічного, так і соціального характеру. У період подолання кризи після війни в Україні, освітні хаби знань у співпраці з владними структурами мають розуміти важливість підприємницької освіти, її роль та місце у трансформації бізнесу, малого підприємництва та економічних галузей країни в цілому. Варто зазначити, що в теперішній час розробники стартап-проектів та суб'єкти малого підприємництва зіштовхуються з багатьма викликами та проблемами, але навіть у такі складні часи підприємницька освіта сприяє віднаходженню нових способів заробітку бізнес-активної громадськості задля допомоги державі на мікро- та макрорівнях.

Для України 2022 рік видався важким. Військові дії, які розгортаються на території держави, впливають на всі сфери життя і звичайних людей і суб'єктів господарювання. Для відновлення нормального функціонування держави як суб'єкту світової цивілізації, потрібно швидко приймати виважені рішення та структуровано відроджувати бізнес-елементи життєздатності країни. Безперечно, малий і середній

бізнес є основою економіки України, створюючи 60% ВВП, забезпечуючи 79% робочих місць [1]. Він є соціально-економічним фундаментом, без якого не може розвиватися інноваційно-орієнтована економіка.

Варто відзначити, що мале підприємництво найоперативніше реагує на зміни навколишнього середовища. Зокрема, такий тип діяльності можна назвати надзвичайно мобільним через здатність адаптуватися під потреби теперішніх умов ринку. Але при цьому підприємництво і малий бізнес фактично безперервно генерують ринку нові товари та послуги, які неодмінно будуть корисними і у повсякденному мирному житті. Тому актуальність підприємницької освіти в умовах сьогодення беззаперечна.

Важливо розуміти тісний зв'язок підприємницької освіти для патріотичної молоді, яка набуває знань і бізнес-досвіду в надзвичайно короткі терміни в часи воєнного стану. Підприємницька освіта, особливо щодо розробки стартап-проектів, які здебільшого, є тимчасовими утвореннями, є актуальною та має переважний попит. Її основною місією є навчити здійснювати пошук зручної, здатної до масштабування бізнес-ідей, зорієнтувати щодо розширення ринків. Сучасний малий бізнес орієнтований на здатність підтримуватися самостійно, працюючи на існуючих місцевих чи регіональних ринках, з першого дня генеруючи прибутки. Набуття знань у веденні бізнесу спрощує розв'язання проблематики інвестиційних ресурсів на етапі становлення власної справи або розроблення стартап-проектів, що пов'язано із високим ступенем ризику та є спільним для таких підприємств.

Підприємницька освіта є ефективним засобом розвитку підприємництва та збереження економіки та її майбутнього шляхом реалізації новітніх ідей для життєдіяльності малого та середнього бізнесу.

Інноваційні бізнес-проекти, що генерують щодня сотні нових та революційних ідей, приносять значні прибутки (за умови їх успішної реалізації) та задають тенденції розвитку бізнесу [2].

Враховуючи останні події, варто акцентуватися на стратегії вирішення проблем на прикладі *civil tech*. Можна виокремити 4 напрямки [3] спрямування проектів стартапів у галузі цивільних технологій. Серед них близько 30% надають послуги з діджиталізації урядових програм, розробляють ефективні інструменти урядування. Наступні 22% - збирають, аналізують і візуалізують дані, допомагаючи населенню зробити виважений вибір.

27% - фокусуються на автономії громадян і розробці ефективних та безпечних систем голосувань, і ухвалення рішень та 21% підтримують і поширюють ініціативи, що спрямовані на підтримку найбільш вразливих груп людей.

Сьогодні, коли Україна опинилася в умовах повномасштабної війни з російською федерацією, пріоритетами стають знання і технології як ресурси стратегічного значення. Яскравими прикладами українських стартапів, які допомагають вести війну з окупантами на усіх фронтах та зберігати економічну стійкість є:

Play for Ukraine. Граєш в онлайн-гру — блокуєш сайти ворога: простий спосіб боротьби на цифровому фронті. Цей стартап допомагає українській армії боротися з агресором, тим самим залучає пересічних українців до безпечної допомоги [4].

Zerno.bio, Biotechhub, - подряпини, тріщини, легкі опіки – це наслідки з якими зараз ми стикаємося чи не щодня в умовах війни. Науковці займаються розробкою захисного крему для шкіри з відновлюючими властивостями (Швидка регенерація та загоєння пошкодженої шкіри) [5].

Tech Startup school - виготовляють самохідні мобільні установки для військових потреб з метою розвідки. Установки керуються дистанційно з пультів, що дозволяє своєчасно виявляти противника, спостерігати за його діями, розвідувати місцевість, здійснювати пошук із застосуванням засобів радіолокаційної, оптикоелектронної, звукової, геофізичної, магнітоелектричної розвідки [5].

За попередніми даними, на відновлення України після війни потрібно щонайменше 565 млрд. доларів [6]. Тому саме підприємницька освіта, підприємницька ініціатива, інноваційні стартапи будуть відігравати значну роль у відновленні економіки держави.

Важливо розуміти, що значна частка населення залишилася без роботи. Тому збільшення кількості підприємницьких бізнес-проектів, стартап-проектів при залученні кваліфікованих фахівців не лише розв'яжуть актуальні проблеми держави, а й допоможуть подолати проблему із безробіттям. І це ще далеко не всі чинники позитивного впливу підприємницької освіти для відновлення життя у містах і регіонах України.

Таким чином, враховуючи важкі умови, у яких живе Україна під час війни, важливо акцентувати увагу на можливостях відновлення повноцінного функціонування економіки держави починаючи з якісної підприємницької освіти.

Наведені тези щодо підприємницької освіти демонструють те, яким чином освідчені підприємці зможуть допомогти відбудувати міста, допомагати розбудувати економіку та виведуть Україну на світову арену як новітню та могутню державу.

Дух свободи, незламності і демократії показав, що навіть у таких умовах підприємницька освіта важлива, а вітчизняні підприємці здатні генерувати ідеї, що допоможуть тисячам українців повернутися до нормального життя.

Університети відіграють унікальну багатогранну роль у підприємницьких та інноваційних екосистемах і суспільстві, зокрема, у забезпеченні об'єднання талантів для впровадження в бізнес-колах та інших секторах, виведенні нових технологій на ринок, вдосконаленні державних послуг або вирішенні соціальних проблем [2]. Для забезпечення якісної підприємницької освіти університетам необхідно:

- підтримувати та посилювати взаємодію між бізнес-колами та неакадемічним сектором для посилення ролі університетів як центральних суб'єктів в інноваційних екосистемах;

- розширювати можливості більшої кількості європейських університетів прийняти і засвоїти принципи підприємницької освіти, а також забезпечити процедури щодо відкритого доступу та відкритих даних, спираючись на існуючі інвестиції ЄС;

- забезпечити навчання бізнес-активного населення для практики підприємницької освіти;

- слід заохочувати підприємницькі університети до розроблення дорожніх карт розвитку підприємництва та посилити ефективність управління ними шляхом обміну найкращими практиками.

Список літератури

1. Промова Президента України: «Аби ситуація в економіці покращилася, потрібно, щоб країна жила й працювала попри війну». Офіційне інтернетпредставництво президента України. URL : <https://www.president.gov.ua/news/abi-situaciya-v-ekonomici-pokrashilasyapotribno-shob-krayin-74389> (дата звернення: 26.09.2022).

2. Open innovation, open science, open to the world – a vision for Europe. URL: http://publications.europa.eu/resource/cellar/3213b335-1cbc-11e6-ba9a01aa75ed71a1.0001.02/DOC_2_129

3. CIVIL SOCIETY: Futures of Citizenship and Democracy through Digital Perspective. URL: <https://julienarbonnell.medium.com/civil-society-futures-of-citizenship-and-democracy-through-digital-era-24e28c27276> (дата звернення 27.09.2022р.).

4. Play for Ukraine. URL: <https://playforukraine.life/> (дата звернення 26.09.2022р.).

5. Towards a 2030 vision on the future of universities in Europe. Policy Report. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a3cde934-12a0-11eb9a54-01aa75ed71a1>

6. На відновлення України після війни наразі потрібно 565 млрд доларів. URL: https://zaxid.net/na_vidnovlennya_ukrayini_pislya_vii_yni_narazi_potribno_565_mlr_dolariv_shmigal_n1_538519 (дата звернення 27.09.2022р.).